

Nietzsche en het dilemma van goed en kwaad-5

Petra Bolhuis & Theo Meereboer
Maieutiek 2016

Twee voornamen/goeden

- Het blonde beest zegt 'ja' tegen zichzelf het ressentimentsmens lijdt aan de mens. Er zijn nu twee soorten voornamen en goeden en hogeren;
- 1. De ressentimentsmens die waarden heeft gemaakt waaraan hijzelf kan voldoen en nu zichzelf het best vindt maar tegelijkertijd ziet dat het niets is. De echte voorname, verhevende die durft te denken, durft 'ja te zeggen' ook levend in de onzekerheid van een moraal die niet ontdekt wordt maar gevormd.

Maieutiek Nietzsche 2016-5

Het ressentiment is overal

- **“meer Chinese, meer christelijke...”** Het ondoorgrondelijke, het binnenhouden van alle grote gevoelens, die juist door het blonde beest naar buiten gebracht moeten worden. Maar ook op het nederige van het christelijke gedachtengoed 'wij zijn allen broeders en zusters'. Centraal thema is de subjectvorming waarbij *het goede* wordt afgemeten aan gewenst of nuttig gedrag.

Maieutiek Nietzsche 2016-5

Nihilisme

- 'Nihilisme' is 'het besef dat de onontbeerlijke waarheid ontbreekt' (Goudsblom, Nihilisme en Cultuur, 107).
- Om als mensen, cultureel en niet slechts instinctief te leven moeten we onze impulsen kunnen beoordelen. Daartoe hebben we een criterium nodig waarop we kunnen vertrouwen, dat dus als waar geldt. Zodra duidelijk wordt dat voor die waarheid kritisch onderzoek nodig is, het moment dat Goudsblom met het optreden van Socrates identificeert, komt 'het waarheidsgebod in de cultuur' Elke poging de waarheid bloot te leggen wordt zelf weer onderwerp van waarheidsvinding. Zo ontstaat de gedachte dat niets waar is. Maar met het verdwijnen van de waarheid hebben we ook geen richtlijn meer voor het handelen: 'niets is waar, alles is geoorloofd'
- Het nihilisme zelf ontkent de waarheid met een beroep op de waarheid die steeds onderuit gehaald kan worden. Is er een denken en leven waarbij de waarheidstheese mogelijk?

Maieutiek Nietzsche 2016-5

Nihilisme

- Nihilisme is dat wij moe zijn geworden van de mens. Als wij er al niet meer in geloven wie moet er dan in ons geloven?
- Tijdsbeeld *"Het succes van de Werther, die roman over een verliefde dweper, die zichzelf aan flarden schiet omdat zijn beminde object reeds is uitbesteed, was onvergankelijk. Over heel Europa raasde een zelfmoord - epidemie, de grote mode werd de Werther-mode: een blauwe rokjas met een geel vest en een gele broek. Geëxalteerde jongemannen gingen in deze kledij aan een tafel zitten, waarop pistolen lagen, zoals in de roman, en schoten zich door het hoofd met de deur wijd open, zodat iedereen het kon zien. Zieleherders en veldpredikanten schuimbekten, omdat zij er een apologie van de zelfmoord in zagen, over zoveel zedeloosheid."* (Gerrit Komrij, VN, 1975)

Maieutiek Nietzsche 2016-5

Van Tongeren over Nietzsche

- Derde fase 1881-1887 Romantisch pessimisme dat de zinloosheid van het bestaan erkent.
 - pessimisme kan kracht van hamer krijgen,
 - pessimisme kan nieuwe echte vrolijkheid oproepen
- Vierde fase 1887- 1900 Decadentie is nieuwe term hier. Nietzsche schrijft over degenen die de prikkels niet aankunnen; uiteenvallen, verlamming, vijandschap en chaos, grote gevoeligheid voor prikkels. .

Maieutiek Nietzsche 2016-5

Scheiding gedrag-persoon

- Het lam zal natuurlijk de roofvogel voor slecht aanzien!
- Maar om te kunnen zeggen dat een roofvogel iets slechts doet moeten zijn aard en zijn gedrag gescheiden worden.
- Dit is in de pedagogiek heel bekend "ik vind jou niet slecht, maar je gedrag wel".

Maieutek Nietzsche 2016-5

De goede roofvogel?

- **Van de sterkte eisen dat ze zich *niet* als sterkte uit....** (37)
- We zien het effect en gaan zoeken naar de oorzaak, maar de oorzaak die we dan zien is eigenlijk deel van het effect.
- Het probleem zit (ook) in de taal die doet alsof alsof kracht en dat wat de kracht uitoefent gescheiden zijn en alsof subject en gedrag gescheiden zijn.

Maieutek Nietzsche 2016-5

- "Ne... (8)
- Het... n verschil
- dat... ds de
- ster... zijn
- krac... ich
- vera... niet uiten
- van... venheid.
- Zwa...
- Hun...

Maieutek Nietzsche 2016-5

De 'goede' zwakke wil ook wraak

- Het toppunt van wraak is het laatste oordeel. De grote machtigen zullen op hun neus kijken als alles wat zij de zwakke hebben aangedaan in veelvoud op henzelf zal neerdalen en de zwakke zal daarbij zelf schone handen houden en het 'goed' kunnen blijven. Niet zichzelf voltrekken de wraak, God doet dat.
- Tertullianus (ca. 160 - ca. 230) beschrijft de zoete wraak in het hiernamaals. (blz. 42)

Maieutek Nietzsche 2016-5

Sterk tegen zwak: wat is goed?

- Rome versus Judea,
- In Rome buigt men nu voor de christelijke God,
- De kerk werd sterk onder de Medici en de Borgia's en rijk met aflaten
- De reformatie brengt de zwakken weer aan de macht.
- De Franse revolutie was bij uitstek macht van de zwakken,
- Napoleon bracht het sterke weer terug,

Maieutek Nietzsche 2016-5

Napoleon en andere grote namen

- Maar Nietzsche noemt hem wel onmens en een übermensch en laat direct zien wat het probleem is van voorname geesten die zichzelf de wet stellen en autonoom willen zijn en benoemt dat probleem zelf ook.
- hoe komen we aan morele begrippen en welk nut hebben ze. De waardenrangorde is bepalend voor wat we 'goed' noemen. (moderne filosofen als Foucault, Rawls en Rorty gaan in op dit thema)

Maieutek Nietzsche 2016-5